

МІЖНАРОДНА АРХЕОЛОГІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ РАДІОВУГЛЕЦЕВИХ ДАТ» (16 жовтня 2004 р., м. Жешів, Республіка Польща)

У 1946 р. У. Ліббі відкрив радіовуглецевий метод датування решток органічних речовин, за що згодом і був вшанований Нобелівською премією. Завдяки цьому та іншим методам хронологічної оцінки археологічні дослідження, як і історичні науки в цілому, вступили на нову стадію розвитку достовірності та правдивості часових діапазонів минувшини. На зламі ХХ—ХХІ ст., крім схвалення, існують дві основні думки щодо зазначених методів і методик: одні ними нехтують, а інші не мають на них коштів. У цьому плані важливим кроком стала міжнародна наукова конференція «Методичні проблеми інтерпретації радіовуглецевих дат», проведена 16 жовтня 2004 р. у м. Жешів, Польща. Організацію такого наукового форуму взяв на себе один із наймолодших польських університетів — Жешівський і, зокрема, Інститут археології, що входить до його складу.

У роботі конференції взяли участь понад 50 польських науковців, які представляли Варшавський, Краківський, Познанський, Торунський, Жешівський університети, Гірничо-металургійну академію (м. Краків), Інститут археології та етнології Польської академії наук, Археологічну майстерню «Хатор» (м. Бидгощ) та інші установи. Були запрошені й учасники міжнародного інтердисциплінарного проекту «Галицько-Тлумацьке Подністров'я в доісторії і середньовіччі», який реалізується під орудою Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (керівник проекту — д. і. н. Л.Г. Мацкевий) за співучасті Національного заповідника «Давній Галич» (к. і. н. Т.М. Ткачук), Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника (І.Т. Кочкін) та Археологічної майстерні «Хатор» (магістри Р. Щодровські та А. Ярач). Основною проблемою, яку розглядали на конференції, було застосування радіовуглецевих дат, переважно виконаних нещодавно створеною Познанською і давно відомою Київською (Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України та Міністерства з надзвичайних ситуацій України; керівник лабораторії — М.М. Ковалюх) лабораторіями (близько 12 тис. датвань). Ці хронологічні показники зіставляли зі здобутками інших установ на основі комплексного інтердисциплінарного аналізу пред-

метів (артефактів) матеріальної і духовної культури.

Перед офіційним відкриттям форуму доктор габілітований Адам Валанус (Гірничо-металургійна академія та Інститут археології Жешівського університету) виголосив доповідь «Інтерпретація конвенціональних і каліброваних дат», у якій виклав одну з найскладніших проблем радіовуглецевого датування — їх правдоподібність, та познайомив учасників конференції з методикою використання комп'ютерної програми OxCal для калібрування радіовуглецевих дат.

Відкрив роботу наукового зібрання директор Інституту археології Жешівського університету проф. Сильвестер Чопек, який наголосив на виключно важливому значенні використання датування в археології і, зокрема, радіовуглецевого. За його пропозицією, почесним головою зібрання було обрано найстаршого її учасника проф. Яна Махніка.

Інші настановчі доповіді виголосили проф. **Славомір Кадровий** (Краківське відділення Інституту археології та етнології Польської академії наук) «Практика використання методу ^{14}C в археології» та доктор габілітований **Томаш Гослар** (Познанська радіовуглецева лабораторія) «Точність і радіус дії калібраційної кривої. Можливості акселераційної техніки. Міжнародний контроль датувань». Т. Гослар серед інших питань, розглянутих у доповіді, звернув увагу присутніх на придатність використання для радіовуглецевого аналізу, крім кісток, деревного вугілля і деревини, інших матеріалів. Зокрема, було відзначено спосіб датування за вкрапленнями деревного вугілля в гіпсовій штукатурці та вапняковому розчині. Для такого хронологічного аналізу, як повідомив доповідач, можна використовувати навіть вуглики розміром 1—2 мм. Акселераційний метод, що застосовують у Познанській лабораторії, дає змогу датувати окремі артефакти з точністю до $\pm(25\text{—}30)$ років.

Професор **Маріуш Зьолковський** (керівник відділу історичної антропології Інституту археології Варшавського університету) виступив із доповіддю «Чи і чому потрібні бази даних радіовуглецевих дат?». Важливою особливістю цього повідомлення був аналіз інформації, яку містять бази даних радіовуглецевих дат, розміщених у Інтернеті. Серед інших заслуханих доповідей

відзначимо «Радіовуглецеве датування і датування типологічне — випадок тшцінецького культурного кола» (виголосили *Пшемислав Макарович* і *Яцек Гурський*), «Безумовне датування оборонного поселення початку епохи бронзи у Хрущеві, гміна Шмігель, повіт Кошчан, Великопольща» (*Януш Чебрещук*, *Йоханес Мюлер*), «Вік календарних кордонів голоценових хронозон, встановлених Мангерудом та іншими в радіовуглецевих роках» (*Дорота Наленка*, *Адам Валанус*), «Визначення співвідношення глибини до віку у профілях Жерібар (Іран) на основі радіовуглецевих дат і кореляції палінологічних» (*Адам Валанус*, *Кристина Василюва*).

У доповіді *Л.Г. Мацкевого* «Датування за ^{14}C і проблеми хронології печерних пам'яток доби палеоліту та мезоліту заходу України» було проаналізовано 34 дати київської та гронінгенської лабораторій. Ці хронологічні показники зіставлені приблизно із 60 датами позапечерних пам'яток регіону, виконаних, крім уже згаданих інституцій, лабораторіями Геологічного інституту (Москва), Сибірського відділення АН СРСР (Новосибірськ), Ленінградського відділення Інституту археології АН СРСР, Ленінградського університету та інших установ. Діапазон аналізованих некаліброваних і каліброваних дат коливається від 45600 ± 450 BP до 4821—4809 BC. Важливо, що найдавніший хронологічний показник із мустьєрсько-левалуазького поселення із рештками скелетів неандертальців із грота Прийма I, як і більшість інших дат багатьох пам'яток, відповідає і суттєво доповнює

висновки комплексного інтердисциплінарного аналізу їх віку.

Повідомлення *Т.М. Ткачука* та *І.Т. Кочкина* «Радіовуглецеве датування пам'яток середнього етапу Трипілля з маліцькими імпортами у Північно-Східному Передкарпатті» ґрунтувалося на низці дат, отриманих київською лабораторією. Серед цих хронологічних показників, окрім отриманих на основі аналізу кісток, є й датування за фрагментами кухонної кераміки зі значним вмістом органіки.

На конференції відбулася жвава дискусія, у якій взяли участь, окрім доповідачів, і численні слухачі, що є звичайним явищем на подібних наукових зібраннях у Польщі.

Щиро вітаємо організаторів конференції, які провели нараду з украї актуальних і дискусійних проблем сучасної історичної науки про давнє минуле. Протягом засідань відносно невелике приміщення, в якому проходило зібрання, було вщент заповнене від початку і до завершення роботи конференції, що буває нечасто. Оргкомітет взяв на себе відповідальність надавати доповідачам від 10 до 90 хв. на виступ, а дискусія взагалі не регламентувалася. Відзначимо й високий рівень технічного забезпечення, що дало змогу демонструвати фолії, слайди, комп'ютерні програми, інші засоби ілюстрування доповідей. У цілому, ініціативу Жешівського університету необхідно підтримати й висловити сподівання, що таку добру справу буде продовжено.

Одержано 30.03.2005

В.М. Зінько

МІЖНАРОДНИЙ КОЛОКВІУМ «АНТИЧНЕ МІСТО: ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНО-АРХЕОЛОГІЧНИХ КОМПЛЕКСІВ»

Міжнародний колоквиум «Античне місто: проблеми збереження архітектурно-археологічних комплексів» відбувся у м. Керч 15—16 серпня 2005 р. Організували цей семінар Інститут археології НАН України, Республіканський комітет з охорони культурної спадщини Автономної Республіки Крим, Керченський державний історико-культурний заповідник і Фонд «Деметра». Засідання в новому конференц-залі Фонду «Деметра» відкрили голова українських антикознавців чл.-кор. НАН України проф. С.Д. Кри-

© В.М. ЗІНЬКО, 2006

жицький і директор Керченського заповідника П.І. Іваненко.

У вступному слові голова оргкомітету колоквиуму С.Д. Крижицький наголосив, що античні міста Боспор, Херсонес і Ольвія є органічною частиною історико-культурної спадщини України і становлять значний інтерес не лише з цього погляду, а й у контексті загальноєвропейської античної культури, розвиток якої відбувався в умовах варварського оточення. Дослідження цих об'єктів триває понад два століття, але особливо вони поживались в останню чверть минулого